

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติตลอดจนค่านิยมที่ดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550, หน้า 33) รัฐได้กำหนดนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) โดยมุ่งเน้น ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวสถานศึกษาสถาบันศาสนา ในการพัฒนาเด็กโดยเฉพาะการกล่อมเกลาจิตใจให้เป็นคนดีมีศีลธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะ และสืบสานจารีตประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม เป็นการพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรม พร้อมกับด้านสติปัญญา และอารมณ์ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, หน้า 4)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดให้พระพุทธศาสนาอยู่ในสาระที่ 1 ในจำนวน 5 สาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือ สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม และจริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 5) นอกจากนั้นหลักสูตรกำหนดให้นักเรียน ต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ใช้องค์ความรู้ ทักษะและเจตคติจากการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน มาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเองเพื่อเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และมีจิตสาธารณะที่ดีงาม เป็นคนที่มีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหาและการใช้เทคโนโลยี และเป็นคนมีความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง โดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 2)

สังคมไทยมีการพัฒนา ไปอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ในช่วงห้าทศวรรษที่ผ่านมา หากพิจารณาในเชิงของความยั่งยืน เรายังขาดภาวะสมดุล ยังมีปัญหาสำคัญที่จะต้องดูแลแก้ไข บางเรื่องก็อยู่ในขั้นวิกฤต อันมีเหตุทั้งที่เกิดจากสภาพภายในสังคมเราเอง และจากการตามกระแสโลกาภิวัตน์ของโลก ทั้งนี้ประเด็นปัญหาใหญ่ ๆ ที่ควรมีการทบทวน เพื่อให้เกิด ความสะดวกร่วมกัน ผลจากวิกฤตเศรษฐกิจทำให้อัตราการว่างงานสูงขึ้น มีปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ตามมาเช่น ความยากจน ยาเสพติด อาชญากรรม ครอบครัวแตกแยก หน่วยงาน ทางด้าน

ศาสนา ได้รับ การยอมรับในฐานะที่พึงทางใจน้อยลง สังคมตกอยู่ในกระแสบริโภคนิยม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม คนส่วนใหญ่ขาดความสามารถในการกลั่นกรองคัดสรรทางวัฒนธรรม คุณภาพการศึกษาของประชากรไทย โดยเฉลี่ยต่ำลง และมีมาตรฐานค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับอีกหลายประเทศ ในระดับเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 2)

โดยเฉพาะสังคมปัจจุบัน เป็นสังคมแห่งการแข่งขัน เพื่อแสวงหาความร่ำรวยให้แก่ตนเอง เพื่อความอยู่รอดของตนเป็นใหญ่ จึงก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคมอย่างยิ่ง ปัญหาสังคมที่ร้ายแรงในปัจจุบัน คือความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรม การพัฒนาการทางด้านศีลธรรมถือว่าเป็นจุดหมายหลัก ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของคนให้เป็นคนดีมีคุณภาพ และสังคมไทยปัจจุบันนี้ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของเยาวชนซึ่งถือว่าเป็นอนาคตของชาติดังจะเห็นได้จาก จำนวนคดีที่ถูกดำเนินคดี ของสถานพินิจทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิดประจำปีงบประมาณ 2551 จากจำนวน 49,417 คดี มีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน 13,660 คดี ช้อเสียดและการปกครอง 3,094 คดีคิดเป็นร้อยละ 6.26 มีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ 11,671 คดีคิดเป็นร้อยละ 23.62 มีความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด 3,396 คดี คิดเป็นร้อยละ 6.87 มีความผิดอื่นๆ 8,589 คดี คิดเป็นร้อยละ 17.38 จะเห็นได้จากคดีความผิดของเยาวชนในช่วงไตรมาสแรกแห่งปี 2548 เยาวชนต้องคดีถึง 6,208 คดี ประกอบด้วยความผิด ทางทรัพย์สิน 2,549 คดี ความผิดเกี่ยวกับร่างกายและทางเพศ 2,171 คดี ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 1,474 คดี จากการสำรวจพบว่า ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ เป็นนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ร้อยละ 44.30 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 32 โดยสาเหตุมาจากการคบเพื่อน ร้อยละ 51.50 ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ร้อยละ 34.78 (พระมหาบุญมี ยโสธโร (คำลุน), 2549, หน้า 1)

จากสถิติของสถานพินิจกรมสุขภาพจิตความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินสูงสุดและเป็นเด็ก ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 32 ซึ่งการลักขโมยพบได้บ่อยในเด็กเกือบทุกวัยอาจมีลักษณะการกระทำและความมุ่งหมายแตกต่างกันไป ตามแต่อายุ และแต่ละราย โดยมีหลายลักษณะได้แก่ เด็กที่วางแผนอย่างแยบยลกับเด็กที่กระทำอย่างไม่มี การวางแผนเด็กที่นานๆ ขโมย สักครั้งด้วยเหตุผลต่างๆ กับเด็กที่กระทำเป็นนิสัย เด็กเลือกขโมยเฉพาะสิ่งที่ต้องการกับเด็ก ที่ขโมยแบบไม่เลือกชนิดสิ่งของ เด็กที่จะขโมยตามกลุ่มเพื่อน กับเด็กที่กระทำคนเดียวเด็กที่ขโมยเฉพาะของที่ขโมยง่าย ๆ ไม่ต้องเผชิญหน้ากับเจ้าของกับเด็กที่อาจเข้าข่มขู่โดยตรงแบบโจรปล้นสาเหตุการลักขโมยเกิดจากเด็กไม่ระหวั่น ถึงสิทธิการเป็นเจ้าของ ทั้งของตนเองและผู้อื่น ซึ่งอาจเกิดจาก ขาดการอบรมชี้แนะ บางครอบครัวก็ถือว่า ทุกอย่างในบ้านทุกคนถือสิทธิ์ได้ หรือเด็กบางคนมาจากสภาพบ้านที่แออัด สาเหตุนี้มักพบตั้งแต่ในเด็กประถมศึกษาตอนต้น เด็กมีความอยากได้ อยากมีสูง จากสภาพครอบครัวที่มีความขาดแคลน หรือการเลี้ยงดูที่ทำให้เด็กรู้สึกขาด ต้องการสิ่งของมาทดแทน เด็กบางคนทำเพื่อให้ตนเองสถานะได้ในหมู่เพื่อนให้เป็นที่ยอมรับว่ามีหรือก็ทำเป็นเหมือนกัน พบในเด็กที่มีปมด้อย มีทักษะในการเข้าสังคมต่ำ มีลักษณะเป็นอาชญากรรมซึ่ง

มักทำเป็นกลุ่มแก๊ง ขโมยของมีค่า และไม่คอยยอมรับ หรือรู้สึกว่าเป็นพฤติกรรมที่ผิด (กรมสุขภาพจิต, 2541, หน้า 86-87)

การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมจริยธรรม เน้นเรียนรู้แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนา การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม โดยเฉพาะศีลห้าซึ่งมีความสำคัญ คือเป็นธรรมของมนุษย์ เพราะคนเราจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นมิใช่ว่าจะเกิดมาเป็นมนุษย์เท่านั้นจะต้องมีธรรมสำหรับมนุษย์อีกด้วย พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาเห็นว่า โลกนี้จะสงบร่มเย็น เมื่อคนเราเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนกันทางกาย วาจา อันเป็นพื้นฐานมาจากใจ ดังข้อสรุป ของพระพุทธทาสภิกขุ (2540, หน้า 77) ที่ว่าบุคคลในสังคมขาดศีลธรรมไปอาจดำรงอยู่ไม่ได้ เพราะทนต่อพฤติกรรมที่ทุศีลของตนเองไม่ได้ เมื่อตัวเองไม่มีศีล ตัวเองจะทนพฤติกรรมของตนไม่ได้ คือ มีโรคทางวิญญาณ สังคมรอบตัวเขา ก็ทนไม่ได้ ถ้าคนไม่มีศีล จะเกิดเสนียดจัญไรของสังคมมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับข้อสรุปของพระราชวรมูณี (2523, หน้า 413) ว่าศีลห้าเป็นหลักสำคัญขั้นต้นของการเป็นชาวพุทธ หากบุคคลขาดศีลก็ไม่จัดเป็นชาวพุทธได้ ทั้งนี้เพราะหลักคำสอนเรื่องศีลเป็นสิ่งสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนา ในด้านความสัมพันธ์ ทางสังคมของมนุษย์ เพราะคำสอนและหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนามีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมมากที่สุด เรื่องของศีลเป็นระบบควบคุมชีวิตด้านนอก เกี่ยวกับการแสดงออกทางกายวาจา มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในปัจจุบันมีจุดเน้นเพื่อการเสริมสร้างลักษณะนิสัยต่างๆ รวมถึงการทำหน้าที่เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (โกศล มีคุณ, 2533, หน้า 23) สอดคล้องกับทฤษฎีของ แครธไวล บลูม และเมลิส ที่ได้กำหนดทฤษฎี จำแนกระดับคุณภาพ ของการเรียนรู้ด้านจิตใจ (affective domain) ที่ครอบคลุมความสนใจทัศนคติ ค่านิยม และลักษณะนิสัย โดยจัดลำดับขั้นตอนคุณลักษณะ ด้านความรู้สึกรับรู้ 5 ประการ คือการรับรู้ (receiving) โดยการสำนึกการตั้งใจรับรู้ เป็นการใส่ใจต่อสิ่งเร้า การเลือกรับรู้ การตอบสนอง (responding) การเห็นคุณค่า (valuing) การยอมรับคุณค่า ยึดมั่นในคุณค่า การจัดระบบ (organization) เป็นการสร้างแบบคุณค่าการจัดระบบคุณค่า การสร้างลักษณะนิสัย (characterization) สร้างข้อสรุป กิจนิสัย เป็นการที่บุคคลแสดงออกตามแนว ที่ตนเองต้องการอย่างสม่ำเสมอ เป็นลักษณะของตนเอง การพัฒนาคุณธรรมของเด็กนั้น ควรพัฒนาพฤติกรรมและจิตใจไปพร้อมๆกัน เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ในการจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดเจตคติได้นั้นควรเริ่มจากการรักษา ศีลห้าซึ่งเป็นศีลขั้นพื้นฐาน ที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับเยาวชน ที่ใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติทั้งทางกายและวาจาของพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะนักเรียนในโรงเรียน เพื่อได้ปฏิบัติตน ได้อย่างถูกต้อง ตามหลักของพุทธศาสนิกชนที่ดี และช่วยป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น กับ

นักเรียน พระมหานงมานิช (2548, หน้า 5) ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 27) อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 มาตราที่ 6 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาโดยสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข(กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 5) การรักษาสิ่งแวดล้อมนั้น จะส่งผลให้เกิดการขัดเกลา การปรับปรุงพัฒนาจิต ในทิศทางที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิเลสที่คอยบงการให้การกระทำผิดศีลข้อนั้นๆ เกิดขึ้น เช่น การลักทรัพย์ กิเลสตัวหลักที่คอยบงการคือโลภะคือความอยากได้ในทรัพย์นั้น กิเลสตัวรองก็คือโทสะ เช่น บางคนลักทรัพย์เพราะความโกรธในเจ้าของทรัพย์นั้น ทั้งที่ความจริงแล้วไม่ได้อยากได้ของสิ่งนั้นเลย อทินนาทาน (การลักทรัพย์) การกระทำที่ถือว่าผิดศีลข้อนี้อย่างสมบูรณ์ จะต้องประกอบด้วย ส่วนประกอบวัตถุนั้นมีเจ้าของ รู้ว่าวัตถุนั้นมีเจ้าของ มีจิตคิดจะลักขโมยวัตถุนั้น ทำความเพียรเพื่อลักคือลงมือขโมยวัตถุนั้น ได้วัตถุนั้นมาด้วยความเพียร (ธัมมโชติ, 2543, หน้า 7)

ในการปลูกฝังการจัดการศึกษา การฝึกอบรม เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล และสามารถทำให้องค์กร หรือหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ ที่วางไว้สอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ โดยการค้นพบของ บรูเนอร์ กล่าวว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง การเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ นอกจากจะเกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนแล้วยังจะเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมด้วย ผู้เรียนแต่ละคนมีประสบการณ์และพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งที่พบใหม่ กับประสบการณ์และความหมายใหม่พัฒนาการทางเชาว์ปัญญา จะเห็นได้ชัดโดยที่ผู้เรียน สามารถรับสิ่งที่เลือกได้หลายอย่างพร้อมๆ กันซึ่งมีหลักการเกี่ยวกับการสอนคือ กระบวนการคิดของเด็กแตกต่างกับผู้ใหญ่ เวลาเด็กทำผิดเกี่ยวกับความคิด ผู้ใหญ่ควรจะคิดถึงพัฒนาการ ทางเชาว์ปัญญา ซึ่งเด็กแต่ละวัยมีลักษณะการคิดที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่ เน้นความสำคัญของผู้เรียน ถือว่าผู้เรียนสามารถจะควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองได้ (self-regulation) และเป็นผู้ที่ริเริ่มหรือลงมือกระทำ ฉะนั้นผู้มีหน้าที่สอน และอบรมมีหน้าที่จัดสิ่งแวดล้อม ให้เอื้อการเรียนรู้โดยการค้นพบ โดยให้ออกาสผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในการสอนควรจะเริ่มจากประสบการณ์

ที่ผู้เรียนคุ้นเคยหรือประสบการณ์ที่ใกล้ตัวไปหาประสบการณ์ที่ไกลตัว เพื่อผู้เรียนจะได้มีความเข้าใจ (Elkind, 1976) และมีความสำคัญคือ ผู้เรียนจะเพิ่มพลังทางสติปัญญา เน้นรางวัลที่เกิดจากความอึดใจในสัมฤทธิ์ผลในการแก้ปัญหามากกว่ารางวัลหรือเน้นแรงจูงใจภายในมากกว่า แรงจูงใจภายนอก ผู้เรียนจะเรียนรู้การแก้ด้วย การค้นพบ และสามารถนำไปใช้ ผู้เรียนจะจำ สิ่งที่เรียนรู้ได้ดีและได้นานและฟรอยด์ (Freud) นักจิตวิทยา กล่าวว่า จริยธรรมของคนนั้นอยู่ในส่วนตน หรือซูเปอร์อีโก้ (super ego) ซึ่งได้รับการขัดเกลาจากสังคม และจะคอยควบคุมพฤติกรรมภายนอกของมนุษย์ให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคม และการถอดแบบ (indentification) โดยเด็กจะรับเอาบุคลิกภาพ ค่านิยม และมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ของสังคม จากพ่อแม่และบุคคลใกล้ชิดมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติเมื่อใดที่ประพฤติ ไม่สอดคล้องกับค่านิยมหรือมาตรฐานที่ตนยึดถือ ซูเปอร์อีโก้ จะกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้ง ในใจ บีช (Baech, 1980 p.65) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการ ที่จัดให้มีขึ้น เพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้และมีความชำนาญเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมุ่งให้บุคคลนั้นได้เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของบุคคลนั้น ไปในแนวทางที่ต้องการและสอดคล้องกับ สันติ วิชาขณาลัญญ์, ไพศาล สุวรรณน้อย, เสาวณี ตรีพุทธรัตน์, และประยุทธ์ ชูสอน (2547, หน้า 24) ที่ได้กล่าวถึงการฝึกอบรมว่า เป็นกระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันจะเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม และไม่ว่า การฝึกอบรม จะมีขึ้นที่ใดก็ตามวัตถุประสงค์ก็คือ เป็นการเพิ่มความสามารถ ในการปฏิบัติงาน หรือเพิ่มขีดความสามารถในการจัดรูปขององค์การ

เหตุผลและความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่าศีลข้อที่ห้า มีความสำคัญที่ควรจะหาวิธีการ ไม่ให้เกิดแก่เยาวชน จึงสนใจนำปัญหาข้อที่ 2 มาจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 เนื่องจากนักเรียนอยู่ในช่วง 8 - 12 ขวบ เป็นวัยที่จะตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยผู้มีอำนาจเหนือตน การตัดสินใจเลือกการกระทำจะทำ ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นต่อผู้อื่น โดยใช้หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับการตัดสินว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมนั้นๆ ทำไป แล้วถูกลงโทษหรือไม่และใช้หลักการแสวงหารางวัล (naively egoistic orientation) เป็นการกระทำที่นำความพอใจมาให้แม้การกระทำจะขัดกับผู้อื่นก็ตาม ความยุติธรรมเป็นไปในรูปของเหตุผลของการปฏิบัติมากกว่าเป็นความรู้สึกของความยุติธรรม และเป็นระดับที่มีอยู่ในวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ จะทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตนโดยไม่คำนึงถึงผลที่ติดตามมา ยังต้องการการควบคุมจากภายนอก แต่ก็รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราและแสดงบทบาทที่สังคมต้องการได้โดยใช้หลักการกระทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (good by orientation) บุคคลจะกระทำการที่คนอื่นเห็นว่าดี เพื่อจะได้รับคำยกย่องชมเชย ไม่มีความ เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามผู้อื่นโดยเฉพาะกลุ่ม

เพื่อนและใช้หลักการกระทำตามหน้าที่และกฎระเบียบของสังคม (authority and social order maintaining orientation) เป็นการตัดสินใจกระทำตามระเบียบของสังคมจะกระทำตามกฎต่างๆที่สังคมกำหนดให้พฤติกรรมที่ถูกต้องประกอบด้วยควรทำตามหน้าที่ ฐานะ และบทบาทที่กำหนดไว้ในสังคม เด็กวัยนี้ ควรได้รับการอบรมให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม เพราะเป็นวัยที่ปลูกฝังได้ง่าย เชื่อฟัง พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามในสิ่งที่ได้รับ ทำให้เป็นเด็กดีและมีคุณธรรม ตามมาด้วยเก่งและมีคุณภาพ (พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัศน์, 2546, หน้า 1) และในการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณธรรม พระพุทธเจ้ามีวิธีการหลายประการ เช่น วิธีการกระจำนียม วิธีการกระทำ และวิธีการพัฒนาคุณธรรม (พระมหาสิริชัย เสรีไตรรัตน์, 2549, หน้า 45) วิธีการสอนแบบโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีการหนึ่งของพระพุทธเจ้าที่เน้นการคิดซึ่งเน้นการยอมรับความจริงตามทีมนั้น ๆ เป็นอยู่ทุกแง่ทุกด้านทั้งด้านดี ด้านเสีย การคิดนี้มีลักษณะ 2 ประการ คือ

1. ที่จะเชื่อว่ามองเห็นตามความจริงนั้น ต้องมองเห็นทั้งด้านดี ด้านเสีย และโทษของสิ่งนั้น ๆ ไม่ใช่มองเห็นแต่ด้านดีหรือคุณอย่างเดียว และไม่ใช้เห็นแต่โทษอย่างเดียวที่ชื่อว่า มองเห็นตามเป็นจริง คือรู้ทั้งคุณและโทษ

2. เมื่อจะแก้ปัญหา ปฏิบัติจากสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ ใดๆอย่างใด อย่างหนึ่ง เพียงรู้คุณโทษ ข้อดี ข้อเสีย ของสิ่งที่เป็นปัญหาที่ไม่ต้องการเท่านั้น ยังไม่พอ จึงต้องมองเห็นทางออก มองเห็นจุดหมายในการเว้นจากการอทินนาทาน การเว้นจากความเห็นผิด เชื้อกรรมผลของกรรม

พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย จริยาปิฎก เล่ม 9 ภาค 3 หน้าที่ 631 กล่าวถึงอานิสงส์ของการเว้นจากอทินนาทาน ไว้ว่า ย่อมมีทรัพย์สมบัติมาก แสวงหาทรัพย์โดยชอบธรรมได้โดยง่าย โภคทรัพย์ที่หามาได้แล้วย่อมมั่นคงถาวร สมบัติไม่ฉิบหายเพราะโจร อัคคีภัย อุทกภัย ย่อมได้รับอริยทรัพย์ ย่อมไม่ได้ยินและรู้จักคำว่า "ไม่มี" อยู่ที่ไหนก็ย่อมมีสุข เพราะไม่มีใครเบียดเบียน (พระสุตตันตปิฎก, 2550 หน้า 631)

จากหลักการเหตุผล และผลที่ได้รับจากการอทินนาทาน ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการ ละเว้นจากอทินนาทาน จึงมีความประสงค์ที่จะใช้การอบรม และวิธีสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีในการปฏิบัติตนและปัจจุบันยังไม่มีหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทาน ผู้วิจัยจึงพัฒนาหลักสูตรอทินนาทานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 โดยนำไปจัดเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับเป็นแนวทางที่สามารถช่วยเหลือให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเกรงกลัวต่อการอทินนาทาน อันเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการอบรม เพื่อเป็นการพัฒนา นักเรียนให้เว้นขาดจากอทินนาทาน ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่โรงเรียนอื่นสืบต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายทั่วไปเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6
4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6

ความสำคัญของการวิจัย

1. นักเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง อทินนาทาน
2. นักเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยประพฤติปฏิบัติตนได้ถูกต้อง
3. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ได้นำวิธีการฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทานไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
4. เป็นตัวอย่างและแนวทาง สำหรับผู้สนใจและผู้บริหารใช้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 กลุ่มโรงเรียนอำเภอลำสนธิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบ้านท่าเยี่ยม ตำบลลำสนธิ อำเภอลำสนธิ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทาน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 พฤติกรรมทางกายด้านอทินนาทาน

2.2.3 เจตคติต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

3. เนื้อหาในการอบรม ได้แก่ ความรู้ เรื่อง อทินนาทาน สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

4. ระยะเวลา ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นระยะเวลา 3 วันในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการของบุคคลและสภาพของสังคม ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับ การปฏิบัติตน เพื่อปรับพฤติกรรมทางกาย ด้านอทินนาทาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 ซึ่งกำหนดไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การ วิจัยทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องอทินนาทาน หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่วางแผน ไว้ เพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติ ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ บุคคลให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่ต้องการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม กิจกรรม สื่อประกอบ ระยะเวลาการฝึกอบรม และการวัดผลประเมินผล จำนวน 3 วัน เป็นหลักสูตรทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระซึ่งต้อง อาศัยความรอบรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทาน กลุ่มสาระ การเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 ซึ่งวัด ได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ใช้ ทดสอบก่อนการอบรมและหลังการอบรม

อทินนาทาน หมายถึง การกระทำใดๆก็ตามที่ผู้ต้องการมีเจตนาลักขโมย สับเปลี่ยน ฉก กัดขี้และกรรโชก หลอกหลวง ตู๋ น้อโกง สมโจร ปอกลอก รับสินบน ผลาญ และหยิบฉวย ถือของผู้อื่นมาเป็นของตน และวัตถุสิ่งของนั้นเป็นสิ่งที่เขาหวงแหน เขาไม่ได้ให้ด้วยกายและวาจา ซึ่งเหตุนั้นอาจบังเกิดขึ้นทางกายหรือทางวาจา อย่างใดอย่างหนึ่งหรือจะเกิดขึ้นทั้งสองทาง

พฤติกรรมทางกายด้านอทินนาทาน หมายถึง การกระทำเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกหรือการปฏิบัติตน ที่ผู้ต้องการมีเจตนาลักขโมย สับเปลี่ยน ฉก กัดขี้และกรรโชก หลอกหลวง ตู๋ น้อโกง สมโจร ปอกลอก รับสินบน ผลาญและหยิบฉวยถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน และวัตถุสิ่งของนั้นเป็นสิ่งที่เขาหวงแหน เขาไม่ได้ให้ด้วยกายและวาจา ซึ่งในชั้นศึกษาข้อมูลพื้นฐานวัดได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติตน โดยครูผู้สอน และการประเมินตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการที่มีลักษณะการปฏิบัติมาก ปานกลาง น้อย เพื่อคัดเลือกนักเรียน เข้าร่วมการอบรม และในการทดลองใช้หลักสูตร วัดโดยแบบสังเกตพฤติกรรมทางกายโดยครูผู้สอน และการประเมินตนเองหลังการอบรม

เจตคติต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อกระบวนการหรือกิจกรรม การใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่จัดขึ้นโดยวัดได้จากแบบสอบถามเจตคติที่มีลักษณะเห็นด้วยอยู่ใน 5 ระดับ โดยมีค่าหรือตัวเลขแสดงระดับพฤติกรรมตั้งแต่ต่ำสุดไปจนถึงสูงสุด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเครื่องมือวัดเจตคติที่นำมาใช้ในครั้งนี้ได้แก่ มาตรฐานส่วนประมาณค่า

นักเรียน หมายถึงนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 โรงเรียนบ้านท่าเยี่ยม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง อทินนาทานกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยจัดการฝึกอบรม เพื่อแก้ปัญหาโดยได้ศึกษาเรื่องศีลกับเจตนารมณ์ทางสังคม คำสอนและหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมจะสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาในด้านทางสังคมได้มากที่สุด คำสอนและหลักปฏิบัติในชั้นศีล เพราะศีลเป็นระบบการควบคุมชีวิตด้านนอก เกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย วาจาเป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน การดำเนินกิจการต่างๆ ของหมู่ชน การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของหมู่ชนนั้น และแก้ความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวงของหมู่ชน อันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถบำเพ็ญกิจกรณีย์ ที่ตั้งงามยิ่งๆ ขึ้นไป เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตตามความตกลงนับถือของพวกเขาตน หรือเพื่อเข้าถึงประโยชน์และความตั้งงามสูงสุดตามอุดมการณ์ของหมู่ชนนั้น ตลอดจนเกื้อกูลแก่การที่ หมู่ชนนั้นจะเผยแพร่อุดมการณ์ กิจการ และประโยชน์สุขความตั้งงามของตนให้แก่ขยายกว้างขวาง

ออกไป ศิลพื้นฐานหรือขั้นต้นที่สุด ก็คือ การไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่ว่าด้วยวาจาหรือกาย และการไม่ทำลายสติสัมปชัญญะที่เป็นตัวคุมศีลของตน ศิลขั้นต้นสุดนิยมเรียกว่า ศิล 5 กล่าวได้คร่าวๆ ว่า ศิลมี 2 ระดับ หนึ่ง ระดับทั่วไป ได้แก่ ระดับธรรม หรือระดับที่ยังเป็นธรรม คือ ข้อแนะนำสั่งสอน หรือหลักความประพฤติที่แสดง (เทศะ) และบัญญัติไปตามกฎธรรมดาแห่งความดีความชั่ว ที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม ผู้ทำดีทำชั่ว หรือรักษาศีลไม่ละเมิดศีล ย่อมได้รับผลดีผลชั่วเองตามธรรมดาของเหตุปัจจัย หรือตามกฎแห่งกรรม สอง ระดับเฉพาะ ได้แก่ ระดับวินัย หรือ ระดับที่เป็นวินัย คือ เป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติหรือวางหรือกำหนดขึ้น (บัญญัติตะ) ไว้ เป็นทำนองประมวลกฎหมาย สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชน โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหมู่คณะหรือชุมชนนั้นโดยเฉพาะ ผู้ละเมิดบทบัญญัติแห่งศีลประเภทวินัยนี้มีความผิดตามอาญาของหมู่ ชอนเข้ามาอีกชั้นหนึ่ง เพิ่มจากอกุศลเจตนา ที่จะได้รับผลตามกฎแห่งกรรมของธรรมชาติ เมื่อพิจารณาตามหลักนี้จะเห็นได้ว่า สังคมวงกว้างคือ หมู่มนุษย์ทั้งหมด มีสภาพต่างกันไปทั้งโดยกาลและเทศะ ตกอยู่ใต้อิทธิพลของภาวะเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งแปลกกันไปตามถิ่นตามยุคสมัย การที่จะวางบทบัญญัติเกี่ยวกับศีล ในส่วนรายละเอียดลงไว้เป็นแบบแผนอย่างเดียวกัน ดายตัวโดยอาญาอย่างที่เราเรียกว่าวินัย มิใช่ฐานะที่พึงกระทำ เพราะไม่อาจให้สังคมทุกยุคทุกสมัยทุกสภาพแวดล้อม ดำรงอยู่ด้วยดีและมีสภาพเกื้อกูลด้วยประมวลบทบัญญัติที่มีข้อปลีกย่อยอย่างหนึ่งอย่างเดียวกันทั้งหมด ดังนั้น สำหรับสังคมมนุษย์ทั่วไป พระพุทธศาสนาจึงแนะนำสั่งสอนหรือเสนอหลักธรรมหมวดที่นิยมเรียกกันว่า ศิล 5 ไว้เป็นข้อกำหนดอย่างต่ำ อีกทั้งได้ศึกษาแนวคิดในการปรับพฤติกรรมอหินนาทานโดยใช้วิธีสอนของพระพุทธเจ้าคือการอรรถาธิบายพร้อมการยกตัวอย่าง อุทาหรณ์ สถานการณ์จริง ให้เห็นคุณ และโทษ และการเล่านิทานประกอบ ด้วยวิธีทัศน์ให้เห็นเป็นรูปธรรม โดย สร้างสถานการณ์ เสนอเป็นนิทานแล้วให้สมมติเป็นตัวละคร ให้ผู้เรียนเห็นสถานการณ์จริง และใช้วิธีคิดของโยนิโสมนสิการ แบบคุณโทษและทางออกในการศึกษา เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีสติในการพิจารณาถึงผลดีผลเสีย และทำให้เกิดปัญหาหาทางออกในการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้อง เพราะปัญหาเป็นตัวนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด คนเราจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไร แคไหน ก็จะอยู่ที่ว่าปัญหา ชี้นำหรือบอกทางให้เท่าใด และปัญหาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจให้ทางออกแก่จิตใจ เช่น เมื่อจิตใจอึดอัดมีปัญหา พอเกิดปัญหา รู้ว่าจะทำอย่างไร จิตใจก็โล่งเป็นอิสระ (กรมศาสนา, 2542, หน้า 22-23) และได้ศึกษากระบวนการขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1950, p.1) ได้เสนอแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้ 1) มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ 2) มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ 3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร และ 4) เราจะทราบได้อย่างไรว่า ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว และ ทาบา (Hilda Taba, 1962, p.167) คือสำรวจศึกษา วิเคราะห์ปัญหาความ

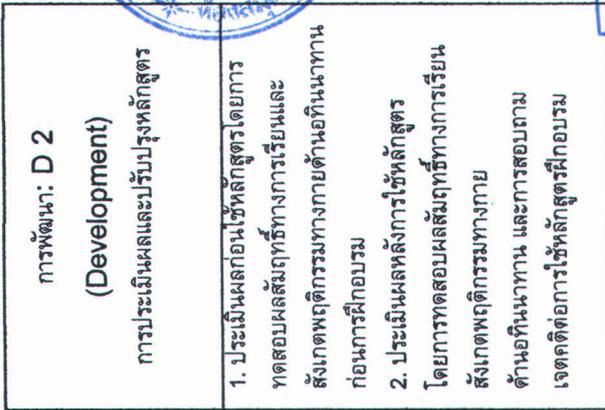
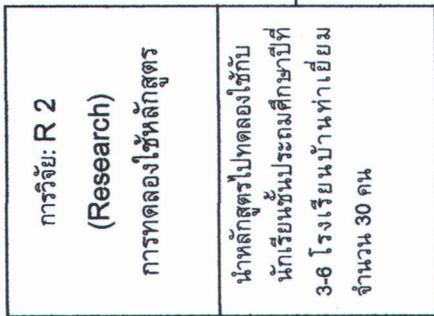
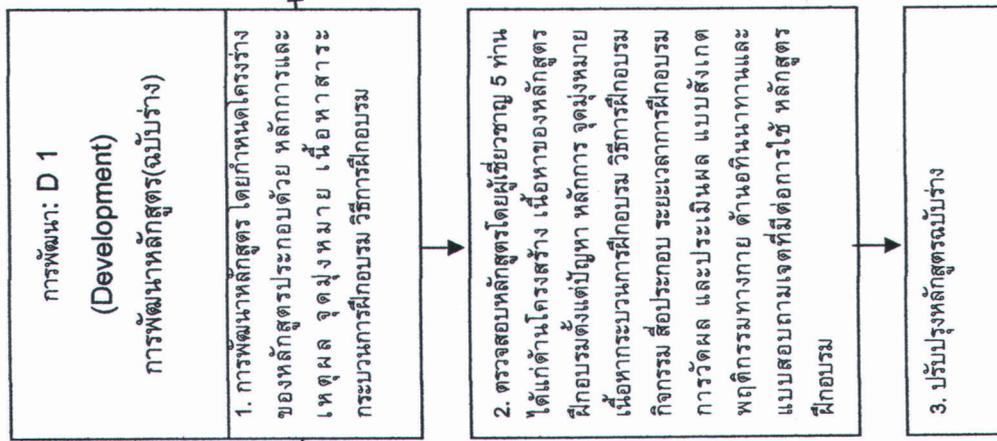
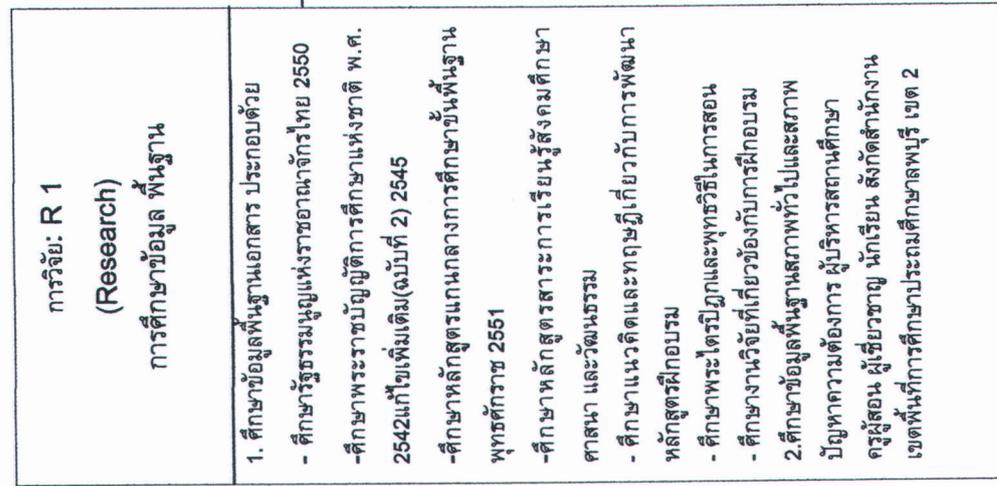
ต้องการ กำหนดจุดมุ่งหมาย ของการศึกษา เลือกเนื้อหาสาระ จัดลำดับขั้นตอน แก้ไขปรับปรุง เนื้อหาสาระ คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ จัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึง เนื้อหาสาระและ ความต่อเนื่องกำหนดสิ่งที่จะประเมินและ วิธีการประเมินผล ส่วนเซเลอร์ ,และอเล็กซานเดอร์ (Galen L.Salyor, & Willia M.Alexander, 1974, pp.10-11) ได้ศึกษา แนวคิดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์และทาบา แล้วนำมาปรับขยายให้มีความสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น โดยเสนอขั้นตอนการพัฒนา หลักสูตร ดังนี้ กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต การออกแบบหลักสูตร การใช้ หลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร ส่วน ช่าง บัควี (2542, หน้า 135 - 136) แบ่งขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร กำหนดจุดหมายของหลักสูตร กำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร กำหนดจุดประสงค์ของวิชา เลือกเนื้อหา จัดทำ หลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ กำหนดประสบการณ์ การเรียนรู้ กำหนดยุทธศาสตร์การเรียนรู้ กำหนดการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, หน้า 76-77) ได้แบ่ง ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรคือ ระบบร่างหลักสูตรได้แก่ศึกษาข้อมูลพื้นฐานรูปแบบหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตรได้แก่ ขออนุมัติหลักสูตร วางแผนใช้หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ระบบการประเมินหลักสูตรได้แก่ วางแผนประเมินหลักสูตร เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและรายงานข้อมูล ปราโมทย์ จันท์เรือง (2548, หน้า 50) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล พื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานด้านประวัติศาสตร์ ปรัชญา การศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม และ ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติและเนื้อหาวิชา ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อเป็น การมุ่งแก้ปัญหา และสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ ขั้นที่ 3 การคัดเลือกและจัด เนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้เป็นเสมือนสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดหมายที่ กำหนดไว้ และขั้นที่ 4 การกำหนดมาตรการวัด และประเมินผล เพื่อให้ทราบว่าจะวัด และประเมินอะไรบ้างสอดคล้องกับ พระครูปลัดเก่ง กัลยาณุกิตติคุณ (2550, บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง มุสาวาท กลุ่มสาระ การเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายทั่วไปที่จะ พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง มุสาวาท กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และมีความมุ่งหมายเฉพาะคือ 1) เพื่อศึกษา ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) เพื่อทดลองใช้ หลักสูตรฝึกอบรม และ 4) เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม จากแนวคิดเกี่ยวกับการ พัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาหลายๆ ท่านที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์ ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องอทินนาทาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและศึกษาความต้องการของผู้เรียนโดยศึกษา สอบถามข้อมูลพื้นฐาน จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 โรงเรียนบ้านท่าเยี่ยม ตำบลลำสนธิ อำเภอลำสนธิ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนา หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร เป็นการสร้างหลักสูตรฉบับร่าง และการตรวจสอบ หลักสูตรฉบับร่างด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฉบับร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบในด้านเนื้อหา ด้านการฝึกอบรม ด้านการวัดผลและประเมินผล และนำผล การตรวจสอบมาปรับปรุงหลักสูตรก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้โดย การจัดฝึกอบรม เป็นการฝึกอบรมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 โรงเรียนบ้านท่าเยี่ยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำนวน 30 คน การดำเนินการฝึกอบรม มีการสังเกตพฤติกรรมทางกายด้านอภินันทาน ทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม พร้อมทั้ง สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อ การใช้หลักสูตรฝึกอบรมเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรเป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการทดลอง ใช้หลักสูตรโดยนำผลการสังเกตพฤติกรรมทางกายด้านอภินันทาน การทดสอบความรู้ ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมพร้อมทั้งผลจาก แบบสอบถามเจตคติที่มีต่อการ ใช้ หลักสูตรฝึกอบรม ในครั้งนี้มาวิเคราะห์ผลเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ ยิ่งขึ้น ทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
 ศึกษาศาสตร์ 2555
 วันที่.....
 เลขทะเบียน..... 247633
 เลขเรียกหนังสือ.....

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอทินนาทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 หลังการเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม
2. พฤติกรรมทางกายด้านอทินนาทาน หลังการฝึกอบรมต่ำกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม